

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

- א. אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה תקופה חסירה רובו של חודש וכמה רובו של חדש ששה עשר יום.....1
- ב. שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן.....2
- ג. סמיכת זקנים ... וסמכו זקני ... העדה מיוחדין שבעדה ... הרי כאן שלשה.....3
- ד. סמיכת זקנים ... מיסמך ... סבי.....3
- ה. סמכין ליה בשמא קרי ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות.....3

דף יג.

א. אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה תקופה חסירה רובו של חודש וכמה רובו של חדש ששה עשר יום

כבר התבאר לעיל דף יא: ויב: שעל שלשה¹ סימנין מעברין את השנה, על התקופה, כלומר שתקופת ניסן נתאחררה. ועל האביב, כלומר שהתבואה עדיין לא נגמרה, ועל פירות האילן שעדיין לא צמחו.

כיצד בית דין מחשבין ויודעין, אם תהיה תקופת ניסן אפילו בליל ששה עשר בניסן², או אחר זמן זה, מעברין אותה השנה, ויעשו אותו ניסן אדר

¹ רמב"ם שם הלכה ב

² דכתיב שמור את חדש האביב ואביב הוא יום תקופת ניסן שניסן של חמה נכנס בו והזהירך הכתוב לשמרו שיהא בחידוש דהיינו תוך ט"ו יום למולד הלבנה שהוא עדיין בחידוש דמיום ט"ו ואילך ישנה היא ולכן אם חל בט"ו יום שחל התקופה נחשב כבר מתקופה חדשה מעברין ואף על גב שהתבואה הגיעה שאין הטעם בזה משום העומר אלא גז"כ הוא שיבא זמן האביב. שקל הקודש שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

שני כדי שיהיה הפסח בזמן האביב³, ועל סימן זה סומכין ומעברין⁴, ואין חוששין לסימן אחר.

דף יג:

ב. שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן

כבר התבאר לעיל דף יא. ששנה מעוברת היא שנה שמוסיפין בה חדרש ומפני מה מוסיפין חדרש זה מפני זמן האביב כדי שיהא הפסח באותו זמן שנאמר (דברים טז פסוק א) שָׁמֹר אֶת הַחֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' שיהיה חדרש זה בזמן האביב, ולולא הוספת החדש הזה היה הפסח בא פעמים בימות החמה ופעמים בימות הגשמים⁵.

³ זמן האביב היינו תקופת ניסן וזה נקרא זמן האביב

⁴ וכן דעת הרמ"ה דעל תקופת ניסן לבד מעברין וברבנן, ודעת רש"י דשלתן בכלל אביב ולכן אין מעברין על א' מהן אפי' על התקופה אלא על שני סימנין מהן.

⁵ שהרי כל שנה נשאר משנת החמה י' ימים כ"א שעות ור"ד חלקים כדלקמן פ"ו ה"ד ואם לא נעבר א"כ כל שנה מתרחקת יותר עוד י' כ"א ר"ד ובישול הפירות תלוי בחמה וא"כ במשך השנים יבא פעם באמצע הקיץ או החורף או בסופן.

רבותינו הראשונים נחלקו בדבר אם בתקופה קדומה כאשר קידשו ע"פ הראיה אי היישי או לכללי ודחיות העיבור שבידינו כהיום רש"י כאן משמע שלא חשו, וראה תוס' פסחים נ"ח ב ד"ה כאלו חל שני בשבת כו' לדעת ר"י דאע"פ שהם היו מקדשים ע"פ הראיה היו נוהרים שלא יבואו תרי שבא בהדי הדדי כו', וע' שבת קי"ד א תוד"ה חלבו ובעיקר ההנחה שקפדו על הכללים כתבו רבינו סעדיה גאון ורבינו חננאל ע' בס' העיבור לר"א בר"ה הייא הנשיא וביסוד עולם לר"י הישראלי פ"ו, ברבינו בחיי ובשלה"ל לפ' בא, וע' אבן עזרא בראשית ח' ג האומרים כי הנה מצאנו מאה וחמשים יום חמשה חדשים כו' גם האומר כי בחשבון העבור היה עושה וכו', ברד"ק שמואל א כ' פס' ויהי ממחרת החודש השני כו', בהמפרש לרמב"ם הל' קה"ח פ"ז ה"ז, וכן הוכיח בשט"מ כתובות ה' מאמרם יוה"כ שחל להיות בשני בשבת כו' הא דלא נקט בראשון בשבת שא"כ נמצא ר"ה ביום ו' ולא אד"ו ראש כו', ובתו"ט ר"ה פ"ד מ"ז ד"ה אם אמר ותענית פ"ד מ"ח שמא מעינו בחשבון החודש שלדעתם כל החיות אלו הם בכלל סוד העיבור. וראה בירושלמי ע"ז פ"א סה"א עה"פ וביום עשרים וארבעה לחודש השביעי אר"י בר מריא אנא חשב יתה ולא הות בשבתא [אני חשבתי ע"פ חשבון קביעת השנים ולא חל באותו זמן בימי משה כ"ג בתשרי בשבת - פני משה], וכן במגילה פ"א ה"ב לית כאן חל להיות בשני, ושם ה"ג אר"י לית אפשר כו', ובפסחים פ"ו הא מי אפשר לבי שבועות שלא יהול י"ד בשבת, ובבבלי שבת פ"ח רע"א דתניא בס"ע ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים כו' ומדריש ירחא הניסן ערב שבת ריש ירחא דאייר חד בשבא וסיון תרי בשבא כו', שכל זה יתכן אך אם נניח שגם לפניו בזמן שקדשו ע"פ הראיה קפדו גם על חשבון קבוע, מכל האמור מוכח שכל החשבון שבידינו כבר היה מקובל בידם, וע' פסיקתא זוטרתא לקח טוב פ' בא (כ"ז ע"ב) עמדו ישראל על תקנות סוד העיבור שהיו מחשבין מאדם ועד נח, ונח מסרו לשם, ושם ליעקב אבינו, ויעקב אבינו לקהת, וקהת לעמרם ועד היום הוא מסור לחכמי ישראל כו'.

אולם כשיטת רש"י שלא חששו לאלו הכללים כ' גם הרמב"ם בהל' קה"ח פ"ה ובפיהמ"ש מנחות פ"א מ"ז וע' בהל' עירובין פ"ח ה"י ובה"מ הל' שבת פ"ה הכ"א ולח"מ תמידין פ"א ה"ז, וכ"כ ר"א אבן עזרא בפ' אמור כ"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ג. סמיכת זקנים ... וסמכו זקני ... העדה מיוחדין שבעדה ...

הרי כאן שלשה

כבר התבאר לעיל דף ב. שאין סמיכה בקרבנות⁶ הצבור חוץ משתי סמיכות, על שעיר המשתלה ועל פר העלם דבר, ושלשה⁷ מן הסנהדרין סומכין עליו, ודבר זה הלכה מפי משה רבינו שאין בצבור אלא שתי סמיכות.

ד. סמיכת זקנים ... מיסמך סבי

עוד התבאר שם אין סומכין סמיכה⁸ שהיא מינוי הזקנים לדיינות, אלא בשלשה, והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים⁹.

ה. סמכין ליה בשמא קרי ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן

דיני קנסות

ג והתשב"ץ בספרו זהר הרקיע אות נ"ד ובתשובותיו ח"א סי' ק"ד וסי' קל"ה והשיב שם על רב סעדיה גאון ודעמיה, וחילו ממשנה מנהות צ"ט ב חל יוהכ"פ להיות בערב שבת כו', ועוד שם ק' ע"ב ואינו דוחה את יום צום, ובריש מגילה חל י"ד להיות בשבת ע' קרבן נתנאל שעל הרא"ש שם אות כ"א ובשאלתות פ' ויקהל שאילת שלום אות ע"ה והעמק שאלה אות כ"ב ובהגהות הגיעב"ץ לר"ה י"ט ב. ועיין מרגליות הים כאן שהאריך בזה.

⁶ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה י

⁷ ורבינו ז"ל פסק כר' שמעון וכי תימא הא קי"ל הלכה כר' יהודה לגבי ר"ש וכדאמרינן בעירובין פ' מי שהוציא ודף מ"ו ב) ועוד דבעריפת עגלה פסק כר' יהודה בהלכות סנהדרין פ"ה דהוי בהמשה ולמה פסק כאן בגי' י"ל משום דשם (בדף י"ג) אמרו תנא סמיכה וסמיכת זקנים בגי' וכיון דההיא ברייתא אמרה כר' שמעון פסק רבינו ז"ל הכי אבל גבי עריפת עגלה דליכא ברייתא דמסייעא ליה הדרינן לכלילין דהלכה כר' יהודה וכדכתיבנא. לח"מ שם, ועיין מעשה רקח שם

⁸ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה ג

⁹ טעם מבואר שאם הם עצמם אינם סמוכים היאך יסמכו אחרים שאם לא כן לא נמצאו סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו ומיהו אם היה אחד מהשלשה סמוך סגי בהכי ונ"ל ראיה מדאקשינן בגמ' וחד לא סמיך והא אמר רב יהודה ברם זכור אותו האיש לטובה ור' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל וכו' ומשני ר"י בן בבא אחריני הוו בהדי והא דלא חשיב להו משום כבודו של ר"י בן בבא ואי איתא דסמוכין הוו אמאי לא חשיב להו א"י לא הוו סמוכין ומשום כבודו של ר"י לא מני להו. רדב"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אחד בית דין¹⁰ הגדול ואחד סנהדרין קטנה או בית דין של שלשה צריך שיהיה אחד מהן סמוך מפי הסמוך, ומשה רבינו סמוך יהושע ביד שנאמר ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים לאחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דין של יהושע ועד בית דין של משה רבינו, ואחד הנסמך מפי הנשיא או מפי אחד מן הסמוכין אפילו לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם.

וכיצד היא הסמיכה לדורות, לא שישמכו ידיהן על ראש הזקן¹¹, אלא שקורין לו רבי¹², ואומרים לו הרי את סמוך, ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות.

י"א¹³ שכשתהיה ההסכמה מכל החכמים והתלמידים להקדים עליהם איש מן הישיבה, וישמו אותו לראש, ובלבד שיהיה זה בארץ ישראל, הנה האיש ההוא תתקיים לו

¹⁰ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה א ב

¹¹ ועיין פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בכורות פרק ד משנה ג ודע כי ענין מומחה, מוסמך, כלומר שיהא אותו אדם שכבר נבחן ונוסה ונמצא בחכמה גדול ומובהק, אם היה אותו שבחנו ונסהו בית דין הרי הוא נקרא מומחה בית דין, ואם היה שנתפרסמה חכמתו אצל רבים מבני אדם בלי שישמכוהו בית דין הרי זה נקרא מומחה לרבים.

¹² עיין מרגליות הים כאן וז"ל "ובספרי שמות וכנויים בתלמוד מחקר יד הערה טז הבאתי שהנסמכים תוארו בכינוי רבי – הרי"ש הריקה – ע' מגן אבות לרשב"ץ פ"ה מ"א ותשבי ערך רב, ות"ח נתכנה רב (בפתח תחת הרי"ש) שזהו רב ביחס לדומטר מניה כמו רב החובל (יונה א). ותלמידו היה מכנהו רבי, כלומר הרב שלי. וראה בס' לחם שמים להגיעב"ץ ריש מס' ברכות ובלוח ארש דף י"ט וס' שער תפלה לר"ה אות מ"ט, אבל תואר רבי (בחיריק) הוא סימן לנסמך, וז"ש בירושלמי בכורים פ"ג סה"ג ר' זמינא הוה בצור ומנוניה ע"מ לחזור ואף ר' יונה הוה בפתקי ולא קביל עליה מתמניא אמר עד זמן דמתמני רבי ומינה רבי, ר"ל כיון שלא סמכו את ר' זמינא רק לזמן לא חפץ ר' יונה לקבל סמיכה עד שישמכו מקודם את ר' זמינא לרבי, ועשו רצונו ומנוהו רבי, כלומר סמכוהו, אות מוחשי לסמיכה היה גם הלבשת הסודרא ראה בספרי דרכי התלמוד וחידותיו מאמר תלבושת ת"ח והנשיא.

¹³ רמב"ם שם הלכה יא ובפירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק א משנה ג וז"ל "ואני סבור שאם תהיה הסכמה מכל התלמידים והחכמים למנות איש בישיבה כלומר שיעשוהו ראש, ובתנאי שיהא זה בארץ ישראל כמו שהקדמנו, הרי אותו האיש תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כך את מי שירצה. לפי שאם לא תאמר כן לא תהא אפשרית מציאות בית דין הגדול לעולם, לפי שצריך כל אחד מהם שיהא סמוך בלי ספק והרי כבר הבטיח ה' בשיבתם באמרו ואשיבה שופטך כבראשונה, ושמא תאמר שהמשיח ימנה אותם ואף על פי שאינם סמוכין, הרי זה מוכחש, לפי שכבר ביארנו בהקדמת ספרינו זה שהמשיח לא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנה לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה. ואני סבור שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח וזה יהיה מסימניו אמר ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצך כבתחלה ואהרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלי ספק כאשר יכשיר ה' לבות בני אדם וירבו כמעשה הטוב ותגדל תשוקתם לה' ולתורתו ויתרבה ישרם לפני בוא המשיח כמו שנתבאר בפסוקי המקרא". ובפיהמ"ש בכורות שם "שאינן נקרא בית דין בסתם אלא סמוך בארץ ישראל, בין שהיה סמוך מפי סמוך או בהסכמת בני ארץ ישראל למנותו ראש ישיבה, לפי שבני ארץ ישראל הם אשר נקראין קהל, וה' קראם כל הקהל ואפילו היו עשרה אחדים, ואין חוששין למי שזולתם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

הישיבה ויהיה סמוך, ויסמוך הוא אחרי כן מי שירצה. שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע¹⁴.

בחוצה לארץ כמו שבארנו בהוריות, ואין רשות ראש גלות מועילה בהתר בכורות בלבד, אלא צריכין בכך רשות ישיבת ארץ ישראל כמו שנתבאר בתלמוד.

¹⁴ ופליגי מהר"י בר רב ומהרלב"ח מה הניח רבינו להכרעה, אי מה דסליק מיניה אמרו כי די באחד סמוך או כל מה שאמר מקודם שבהסכמת חכמי ישראל שבא"י יכולים להחזיר הסמיכה, וראה ברמב"ם שם פמ"ז ה"ב שמבואר שיש אפשרות לקיום ב"ד סמוכין בזמן הזה, והאריכו בזה בס' עדת יעקב ב"ח (ירושלם תרצ"ד – ת"ש), בס' ואשיבה שפטיך (תל אביב תרצ"ד), וע' בצפנת פענח ח"ב (וורשה תרצ"ו) סי' קמ"ג אות ב שצריכים לחזור לטבריה מקום הסנהדרין לאחרונה ושם יכריזו על הב"ד המחודש וראה ילקוט פ' ויחי רמז קס"א אר"י טבריא היא משלמת למשיח כו' ובניצוצי זהר וירא קי"ט א אות ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

